

УДК 33.336.7

Іванилова О. А.,*кандидат економічних наук, доцент Класичного приватного університету*

ФІНАНСОВИЙ ІНЖИНІРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ НОВАЦІЙ

У статті розглянуто сутність та класифікацію фінансового інжинірингу. Узагальнено формування нового банківського продукту в контексті фінансового інжинірингу.

Ключові слова: *інжиніринг, фінансовий інжиніринг, банківський продукт, новації, фінансовий інструмент, стратегія, маркетинг.*

В статье рассмотрено сущность и классификацию финансового инжиниринга. Обобщено формирование нового банковского продукта в контексте финансового инжиниринга.

Ключевые слова: *инжиниринг, финансовый инжиниринг, банковский продукт, новации, финансовый инструмент, стратегия, маркетинг.*

The essence and classification financial engineering. Generalized to form a new banking product in the context of financial engineering.

Key words: *engineering, financial engineering, banking products, innovation, financial instrument, strategy, marketing.*

Постановка проблеми. Низький попит на фінансові продукти та неякісні фінансові послуги в умовах недосконалого законодавства значно послаблюють фінансову безпеку України. Сучасний стан фінансової системи держави похитнувся під впливом кризових явищ в економіці, що наглядно демонструє спад ринкової активності та відтік капіталу на фінансових ринках.

Основним напрямом виходу із цієї ситуації є розробка та впровадження принципово нових фінансових інструментів на ринку шляхом застосування сучасних новітніх технологій. У цьому напрямі особливе місце займає інжиніринг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз вітчизняної та зарубіжної літератури дозволив виявити низку розбіжностей у тлумаченнях поняття та класифікації фінансового інжинірингу, оскільки асоціюють його з банківським. Найбільш узагальнене тлумачення поняття надав Дж. Фіннерті [1], фінансовий інжиніринг – це поєднання конструювання, розроблення та реалізації інноваційних фінансо-

вих інструментів і процесів, а також творчий пошук нових підходів до розв'язання проблем у галузі фінансів. Дослідниками вивчаються найчастіше окремі елементи фінансового інжинірингу, а не система загалом. Більшість зарубіжних авторів ототожнюють “фінансовий інжиніринг” з системою управління ризиками, що не зовсім коректно. Наприклад, Ю. С. Масленченков [2] фінансовий інжиніринг пояснює як фінансове забезпечення клієнтів з використанням банківських продуктів, у тому числі фінансових технологій та фінансових інструментів ринку, що відповідає потребам як клієнта, так і інтересам банку.

Мета і завдання дослідження. Розглянути та узагальнити формування банківських новацій у контексті фінансового інжинірингу.

Виклад основного матеріалу. Послуги, що належали за своєю суттю до інжинірингових, з'явилися у розвинених країнах у 60-ті роки та одержали достатньо широкий розвиток. Спочатку це була Англія з цивільним будівництвом, потім розвиток торкнувся США, спрямованих на перших етапах на внутрішній ринок промисловості, а потім американська модель інжинірингової діяльності розповсюдилась за кордоном. У другій половині 50-х рр. XX століття інжиніринг виокремився у самостійну міжнародну комерційну діяльність. У 1990-х рр. з'явилося поняття “реінжиніринг бізнес-процесів” [4].

У 2003 році введено визначення терміна “інжиніринг” [5; 6] як надання послуг (виконання робіт) зі складання технічних завдань, проведення наукових досліджень, складання проектних пропозицій, проведення техніко-економічних обстежень та інженерно-розвідувальних робіт з будівництва об'єктів, розробка технічної документації, проектування та конструкторське опрацювання об'єктів техніки і технології, консультації та авторський нагляд під час монтажних та пускалоагоджувальних робіт, а також консультації економічного, фінансового або іншого характеру, пов'язані з такими послугами (роботами).

Різні сфери застосування концепції інжинірингу зумовлюють його поділ на відповідні види, основні з яких: технологічний, будівельний або загальний, комп'ютерний, консультативний, фінансовий, освітнянський, реінжиніринг, комплексний, системний біоінжиніринг.

На наш погляд, цей поділ інжинірингу на види не є остаточним, оскільки сфера його застосування формується під впливом потреб ринку, що постійно змінюються з часом.

Для збереження балансу ринкової кон'юнктури фінансові інститути мають своєчасно відповідати якісними фінансовими інструментами на потреби інвесторів. Завданнями збереження поточних користувачів фінансових інструментів та залученням нових шляхом поєднання творчого підходу з інноваційною стратегією займається фінансовий інжиніринг. Нові фінансові інструменти класифікують так [8]:

Таблиця 1
Класифікація нових фінансових інструментів

Критерій	Види нових фінансових інструментів
За цілями	<ul style="list-style-type: none"> – фінансові інструменти, які зменшують вартість залучення або збільшують ефективність інвестицій; – фінансові інструменти, які перерозподіляють ринкові ризики; – фінансові інструменти, які зменшують тиск регулятивних, бухгалтерських і податкових обмежень; – фінансові інструменти, які покликані ефективно використати сегментованість чи неефективність ринків.
За видами інструментів	<ul style="list-style-type: none"> – фінансові інструменти, засновані на “технології” форвардів і свопів; – фінансові інструменти, засновані на опціонних “технологіях”; – боргові фінансові інструменти.
За операційно-продуктивним принципом (класифікація Фіннерті) [1]	<ul style="list-style-type: none"> – фінансові інструменти, побудовані на продуктах споживання і цінних паперах; – фінансові інструменти, побудовані на фінансових процесах; – фінансові інструменти, побудовані на фінансових стратегіях і рішеннях.

На наш погляд, необхідно додати до класифікації фінансові інструменти, що розроблені з урахуванням певних потреб інвестора або емітента. Потреба у новому фінансовому інструменті формується внаслідок виникнення диспропорцій рівня інвестиційної привабливості продуктів, що існують, та можливостей інвесторів.

Розглядаючи фінансовий інжиніринг як структурний елемент, доцільно його класифікувати за періодом застосування, тобто поточний, що забезпечує збереження клієнтів, та прогностичний, що працює на перспективу залучення потенційних користувачів нового фінансового продукту.

Виділяють такі фінансові новації за ціллю їх застосування [8]:

1. Фінансові інновації, спрямовані на зменшення операційних витрат та витрат на моніторинг.
2. Фінансові інновації, спрямовані на уникнення регуляторних правил.
3. Фінансові інновації, спрямовані на уникнення оподаткування або/та зменшення податкового навантаження.
4. Фінансові інновації, спрямовані на уникнення власних (корпоративних, саморегульованих) обмежень.

5. Фінансові інновації, спричинені сегментацією фінансових ринків.

За моментом активізації фінансовий інжиніринг можна поділити на кризовий та стійкий, за яким система знаходиться у стійко-активованій формі застосування. За суб'єктами фінансових відносин до фінансового інжинірингу необхідно зарахувати досить розповсюджений банківський інжиніринг. Саме на перетину банківського та фінансового інжинірингів утворюються нові банківські продукти.

В основі банківського інжинірингу лежить розробка та реалізація інноваційних банківських інструментів, бізнес-процесів та продуктів, що формують ефективну систему перерозподілу доходів, фінансових ресурсів, ліквідності та інформаційних потоків шляхом застосування системного підходу.

Основною перевагою застосування банківського інжинірингу є його спроможність використання на свою користь “вузьких місць” фінансового ринку шляхом оптимізації показників ефективності.

Параметри новітнього банківського продукту формуються під впливом потреб емітента та інвестора, тобто він повинен генерувати максимально можливий грошовий потік, з одного боку, та задовольняти потреби інвестора, забезпечуючи йому максимально можливий рівень ліквідності та дохідності при справедливому рівні ризику.

На основні вивчення етапів розробки фінансових продуктів запропоновано структурно-логічну блок-схему розробки нового банківського продукту (рис. 1).

На основі цілей та поставлених завдань формується стратегія для нового банківського продукту, підґрунтям для якої слугують результати маркетингових досліджень ринку та аналізу бізнес-процесів емітента.

Вихідна інформація, яка являє собою аналіз мікро- та макропоказників, потреби інвестора та переваги конкурентів, береться за основу при розробці концепції нового банківського продукту.

На наступному етапі безпосередньо розробляється продукт, тестується та проходить ліцензування. За необхідності проводять коригування параметрів нового банківського продукту в рамках розробленої концепції та прогнозів маркетологів щодо виходу нового продукту.

Усі зміни параметрів нового банківського продукту враховуються у навчальному тренінгу персоналу. На перших етапах застосування нового банківського продукту проводиться оцінювання ефективності його впровадження на ринку та порівнюються показники з прогноз-ваними. Аналіз сприйняття нового продукту ринком формує поточні завдання та цілі банківського інжинірингу.

Рис. 1. Структурно-логічна блок-схема розробки нового банківського продукту [розробка автора]

Висновки. В умовах жорсткої конкуренції банківські установи повинні максимально зосередити свої зусилля на збереженні наявних та залученні потенційних клієнтів шляхом розробки та застосування нових банківських продуктів на основі сучасної концепції фінансового інжинірингу. Саме такий підхід надасть максимально можливу інвестиційну привабливість новій банківській продукції, що забезпечить ефективне існування та стійкий ріст показників банківської діяльності. Запропонована структурно-логічна блок-схема формування нового банківського продукту заснована на принципах системного підходу, тому дає можливість відобразити процес як єдине ціле.

Література:

1. Finnerty J. D. Financial Engineering in Corporate Finance / J. D. Finnerty // Financial Management, 1988. – Winter. – P. 14-33.
2. Масленченков Ю. С. Финансовый менеджмент в коммерческом банке. Технология финансового менеджмента клиента / Ю. С. Масленченков. – М. : Перспектива, 1997. – С. 214.

3. Birge J. Tracking New Trends in Financial Engineering // Financial Engineering News, February 1998. – Volume 2 No. 1.

4. Инвестиционно-строительный инжиниринг : справочное пособие / под общ. ред. проф. И. И. Мазура, проф. В. Д. Шапиро. – М. : Элиму, 2007. – 468 с.

5. Туринський В. М. Системний біоінжиніринг у тваринництві / В. М. Туринський, В. О. Іванов, Г. П. Бондаренко, В. М. Волощук // Наукові доповіді НУБіП, 2009-4 (16). – С. 125-131.

6. Гібридний капітал банку: світовий досвід, перспективи впровадження в Україні: Науково-аналітичні матеріали. – Вип. 13 / В. І. Міщенко, В. В. Крилова, В. В. Салтинський, О. Г. Приходько. – К. : Національний банк України. Центр наукових досліджень, 2009. – 180 с.